

- ті. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України (За ред. В. О. Моляко), - Житомир, 2007. - Том 12. - Вип. 4. – С. 7-17.
7. *Моляко В. О.* Концепція творчого сприймання / В. О. Моляко // Актуальні проблеми психології. Проблеми психології творчості. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. (За ред. В. О. Моляко) – Житомир. 2008.. - Том 12. - Вип. 5. - Ч. 1. – С. 7-14.
 8. *Подшивайлова Л. І.* Вступ до спеціальності: психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. І. Подшивайлова. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький, 2011. – 320 с.
 9. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии : в 2 т. Т. 1 / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – 488 с.
 10. *Туник Е. Е.* Модифицированные креативные тесты Вильямса / Е. Е. Туник. – СПб. : Речь, 2003. – 96 с.

Кокарева М. В. ИССЛЕДОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ВОСПРИЯТИЯ СТУДЕНТАМИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ СОВРЕМЕННОЙ ЖИВОПИСИ

В статье подана общая характеристика исследования, определены основания для выявления изменений, которые происходят в художественном восприятии студентами произведений живописи, описана выборка и организация исследования, изложены результаты исследования и практические рекомендации психологам и преподавателям высших учебных заведений по их применению.

Ключевые слова: *восприятие, художественное восприятие, генезис художественного восприятия, студенты, психологические особенности, художественные признаки картины.*

Kokareva M. V. RESEARCH OF PSYCHOLOGICAL FEATURES OF MODERN PAINTINGS ARTISTIC PERCEPTION BY STUDENTS

Article presents the general research description, bases for finding of changes that appear in paintings artistic perception by students, description of the sample and research arrangement, description of the research results and practical recommendations concerning its application.

Keywords: *perception, artistic perception, genesis of artistic perception, students, psychological peculiarities, artistic features of paintings.*

УДК 159.9+340.111

С. В. Кононенко (м. Краматорськ)

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ ЮРИСТІВ

У статті визначені психологічні компоненти розвитку правосвідомості юристів, виділені критерії та показники її сформованості у юристів.

Ключові слова: *особистість фахівця юридичного профілю, свідомість, правосвідомість, діяльність фахівця юриста, критерії та показники сформованості правосвідомості.*

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство й гуманізація освіти висувають підвищені вимоги до правосвідомості юристів. Від цього залежить їхня соціально-правова, громадянська активність та готовність брати участь у зміцненні законності й правопорядку. Юрист повинен усвідом-

лювати свої інтереси, знати права й уміти захищати їх законними засобами, виконувати обов'язки, поважати права й інтереси інших громадян, тому правосвідомість юристів повинна розвиватися під впливом цілеспрямованих дій організованого характеру. Цей вплив стосуються всіх сфер індивідуальної свідомості, проте сфера правової свідомості особистості найчутливіша до таких соціальних змін.

Формулювання мети та постановка задачі. Визначити основні компоненти формування правосвідомості юристів, виділити критерії та показники сформованості правосвідомості у юристів в умовах навчання у ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень. Досягнення оптимального рівня розвитку правової свідомості юриста вимагає внесення змін до всіх його структурних компонентів. У цьому процесі виявляються різні ознаки – критерії професіоналізму юриста, розробка яких стає можливою в силу нормативності цього явища. Якщо допустити, що в правовій свідомості є норма, то для співвідношення діяльності з її показниками можна виділити психологічні критерії та показники сформованості правової свідомості у юристів для оцінки діяльності або думок про неї [1].

Це питання має важливе практичне значення, оскільки правосвідомість служить орієнтиром до суб'єктів права в соціально-правових ситуаціях, дозволяє їм робити відповідний етичний і правовий вибір, на підставі якого вони можуть приймати юридично значимі рішення.

Формування та вдосконалення правосвідомості можливе лише шляхом правового виховання і правової освіти, які повинні здійснюватися через правову пропаганду й агітацію, правове навчання та юридичну практику, індивідуальну право виховну роботу й правове самовиховання. З використанням у виховному процесі зазначених шляхів, а також методів позитивного впливу, переконання, наочності, роз'яснення юридичних казусів, самооцінки, самопорівняння відкривається можливість формування правосвідомості юриста. Правове виховання і правова освіта юриста - це цілеспрямована й систематична діяльність державних і громадських інститутів, вплив юридичної теорії і практики на свідомість юриста [2].

Рівень правосвідомості юристів є найважливішим показником розвитку особистості й результативності навчально-виховного процесу у ВНЗ. У наукових дослідженнях ще не встановилася єдина точка зору з питання про критерії рівнів правосвідомості юристів.

Розвиток правосвідомості залежить від зовнішніх і середовищних чинників (сім'я, школа, ВНЗ, суспільство в цілому), у ряді випадків від впливу антисоціального середовища (Г.В. Морогін [8]). На розвиток правосвідомості можуть здійснювати вплив і різні форми цілеспрямованої психологічної дії, перш за все психотерапія і психологічна корекція.

Виклад основного матеріалу. Індивідуальна правосвідомість і закономірності її розвитку визначаються дією різних внутрішніх і зовнішніх чинників: рівнем розвитку когнітивної й емоційно-вольової сфери; особливостями соціального середовища; характером і формою психологічного впливу та інше. При цьому вказані чинники здійснюють вплив як безпосередньо на особ-

ливості правової свідомості, так і на характер розвитку особистості, обумовлюючи вибір психологічних механізмів їхньої реалізації. У дослідженні ми спираємося на принцип єдності свідомості і діяльності людини. Принцип діяльнісного підходу в тому, що свідомість розвивається у процесі і в результаті діяльності, і виявляється, і реалізується в ній. Стосовно даної проблеми це означає, що структура індивідуальної правосвідомості може бути пізнана за результатами функціонування, кінцевим його продуктом, тобто необхідний розгляд функціонально-психологічної структури правосвідомості. У науковій літературі вперше ця позиція була висловлена і застосована в дослідженнях Г.Х. Єфремової і О.Р. Ратінова. Вони виділяють три основні функції правосвідомості - пізнавальну, оцінну й регулятивну, відповідно до них визначаються основні функціональні компоненти правосвідомості [10]. Пізнавальній діяльності фахівця відповідає певна сума юридичних знань і умінь, або правова підготовка. Оцінній функції відповідає система оцінок і думок з проблем юридичних питаннях, тобто оцінні стосунки до права і практики його виконання і вживання. Регулятивна функція здійснюється за рахунок соціально-правових установок і ціннісних орієнтацій.

Р.Р. Муслумов, В.В. Кожевников, Е.С. Королькова співвідносять цілі право виховної роботи з відповідними етапами соціалізації особистості. Така постановка питання, безумовно, відповідає структурі правосвідомості, етапам формування, періодам соціалізації особистості, проте, на наш погляд, обмежена. Ширше розуміння цілей формування правосвідомості передбачає вироблення суспільних позицій особистості, пошану до прав і свобод людини, включаючи свободу вибору переконань, толерантності до відмінних від власних позицій поглядів. Варто зазначити, що у сучасній системі освіти центр тяжіння зміщений з інтересів держави на особистість, її потреби, проблеми самовдосконалення. У зв'язку з цим виникає небезпека повного ігнорування потреб суспільства в соціально активній особистості, здатної будувати свою поведінку не лише відповідно до внутрішніх імпульсів, але і з врахуванням пріоритетів суспільного розвитку» [9].

Кожному компоненту правосвідомості відповідає етап його формування. Р.Р. Муслумовим [9] виділяється три етапи формування правосвідомості юристів: інформаційний, ціннісно-орієнтаційний і діяльнісний. Завдання цих етапів спрямоване на послідовне досягнення рівнів правосвідомості. Завдання першого етапу – передача юристові певного обсягу правових знань. Проте недостатньо мати встановлений запас правових знань, знати норми чинного законодавства, потрібно розуміти вимоги, цілі і призначення цих норм. Розвиток і становлення правових поглядів юристів – процес тривалий і складний, від простих спостережень за правовими явищами в суспільному житті до виявлення їх причин, взаємозв'язків, узагальнень морально-правового характеру. На їх основі формуються правові відчуття, оцінне ставлення до правових знань, правил поведінки, переконання, які є орієнтиром для визначення способів дій у правовій сфері суспільного життя. Ціннісно-орієнтаційний етап відіграє важливу роль у моделюванні поведінки юриста, яка супроводжується аналізом набутих правових знань, усвідомленням основних право-

вих ідей і принципів і визначенням свого ставлення до них. Для діяльнісного етапу формування правосвідомості юристів характерним є прогнозування своєї соціально-правової поведінки, опанування навичками приймати правильні рішення у складних ситуаціях, застосовувати свої знання на практиці [9].

Для оцінки когнітивного компонента правосвідомості дослідники пропонують різні критерії. Наприклад, І.В. Воробйова для оцінки обсягу юридичних знань застосовує термін «система правових знань», аби виділити систематизовані досить змістовні пізнання в галузі права на відміну від уривчастих відомостей, які свідчать про низьку міру розвитку когнітивного компонента правосвідомості (недостатній обсяг правових знань). Система правових знань, відзначає вона, «потребує опанування принципів права, а також наявність мінімуму правових знань і уявлень в різних галузях права». Таким чином, за об'ємом знання можуть бути оцінені як систематизовані, недостатньо систематизовані і безсистемні [3].

В.В. Касьянов пропонує параметри широти, повноти і глибини. Широта і повнота характеризують правові знання з кількісного боку, а глибина дозволяє дати якісну характеристику правових знань суб'єкта. Широта правової обізнаності (правових знань), на його думку, розрізняється залежно від кількості галузей права, які нею охоплюються. Повнота правової обізнаності підлягає перевірці з точки зору обсягу правових знань усередині кожної галузі права. У понятті правової обізнаності за критерієм «глибина» дослідник виділяє три рівні, що характеризують міру засвоєння суб'єктом його правових знань:

– формальне знання – найбільш поверхневий рівень, обмежений наявністю відомостей про існування правового інституту або конкретної норми, факт наявності формального знання не виключає дефектів правової обізнаності;

– розуміння сенсу правового принципу, інституту або норми характеризує здатність суб'єкта більшою чи меншою мірою судити про їхній зміст, призначення, зв'язок з іншими правовими явищами;

– уміння в подумки застосувати своє абстрактне знання в конкретній ситуації. Таку здатність індивіда можна виявити шляхом вирішення ситуативних завдань [5].

Д.О. Керимов для оцінки рівня знання правових явищ і фактів розробив шкалу, що включає наступні показники: відсутність знання, знання-пізнавання, знання-відтворення, знання-розуміння, знання-уміння, знання-переконання [6].

При характеристиці емоційно-ціннісного компонента правосвідомості доцільно мати на увазі, що рівень ставлення до права складається з рівня і характеру емоційно-психічного переживання, оцінювання суб'єктом отриманої правової інформації, правової діяльності, правопорядку, правоохоронних органів. Аналізуючи ці прояви, можна зробити висновок про активно-позитивне, позитивне, байдуже або негативне ставлення особистості до різних правових явищ.

У ряді досліджень широкого поширення набув інформаційний підхід. Серед критеріїв правосвідомості виділяється правова поінформованість особистості – об'єм і якість знань, володіння принципами і нормами права

В.М. Боєр, П.В. Макаренко [7]. На основі цього підходу виділяють елементарно необхідний, низький і високий рівень правової інформованості особистості.

Останніми роками визначився компетентнісний підхід (Є.Ф. Зеєр, І.А. Зимня [4]). Відповідно до компетентнісного підходу основним результатом сучасної освіти повинно стати не просто засвоєння знань, а набуття відповідних компетентностей в інтелектуальній, соціально-правовій, комунікативній, інформаційній сферах. У цьому контексті під правовою компетентністю юристів розуміється комплексна характеристика, в якій в єдності виявляються знання, навички, уміння, цінності, особистісні установки і способи поведінки. Об'єм необхідних сучасному громадянину правових знань досить значний, але не потрібно орієнтуватися на довгострокове засвоєння юристами всіх життєво актуальних правових норм. Необхідно дати юристу можливість набуття досвіду участі в ситуаціях, регульованих правом, уявлення про те, як шукати необхідну правову інформацію, розвинути ключові компетенції, що дають можливість практичного вирішення проблем правового характеру.

Об'єктом оцінки правової свідомості юристів є не лише знання й уміння, але й інтелектуальні навички по роботі з соціально-правовою інформацією (критичне мислення), уміння представити свою точку зору, подати інформацію і тому подібне. Компетентнісний підхід є перспективним напрямком у дослідженні правосвідомості, проте правова компетентність ще не знайшла належної розробки, у тому числі і у виділенні рівнів правосвідомості. Необхідно розробити і використовувати відповідні методи і критерії, а також інструментарій оцінювання у процесі правової освіти.

Правосвідомість може оцінюватися і як єдине ціле і за складовими частинами. Найбільш об'єктивна оцінка правосвідомості, на наш погляд, – це оцінка в цілому, дана на основі співвідношення її компонентів. Не можна судити про високий рівень правосвідомості лише на основі окремих частин, наприклад, глибоких, повних і систематизованих знань, оскільки в логіці структурних компонентів правосвідомості можливі розбіжності, що свідчать про їхню деформацію. Стосовно юристів така дисгармонія пояснюється ще і психологічними особливостями віку. Таким чином, у процесі дослідження ми від надання оцінок і характеристик окремим елементам правосвідомості і на підставі цих оцінок повинні підійматися до оцінки явища в цілому, тобто від оцінок одиничного порядку – до оцінок загального.

Для повного і глибокого опису правової свідомості, окрім аналізу різних структурних компонентів, окремі автори пропонують враховувати інтеграційні параметри. Р.Р. Муслумов вважає, що найповніша характеристика правової свідомості виявляється за наступними критеріями: рівень знання права; позитивна мотивація поведінки; позитивна оцінка права; готовність до реалізації правових розпоряджень; готовність до захисту своїх прав легітимними способами; готовність до участі в соціальному контролі правової дійсності [9].

Необхідно відзначити, що вказані критерії і запропонована інтеграційна характеристика правосвідомості стосується лише його розвиненого рівня і не дозволяють оцінити інші параметри сформованості правосвідомості. Та-

ким чином, для повного і глибокого опису суті правосвідомості необхідна комбінована оцінка таких структурних компонентів:

- 1) оцінка об'єму, глибини, повноти і систематизація правових знань;
- 2) оцінка рівня і характеру ставлення до права, міри розвитку правових переконань;
- 3) оцінка рівня й характеру правової установки, різновидів спрямованості поведінки у сфері права.

У розробці проблеми розвитку рівнів сформованості правосвідомості ми спираємося на інтегративний підхід, який полягає у виділенні системи критеріїв, яка характеризує найбільш істотні аспекти правосвідомості.

Відповідно до цього підходу рівень правової свідомості визначається, у першу чергу, правовими знаннями юриста, знанням основних норм і принципів права. Іншим показником правосвідомості є глибина усвідомлення соціально-особистісної значущості правових норм, що забезпечує їхнє «переживання», емоційно-позитивне сприйняття. Цей критерій фіксує суб'єктивне ставлення юриста до правових норм, правових інститутів, правової поведінці і дозволяє нам виділити три рівні правової усвідомленості: 1) формальне інформаційне знання змісту правових норм; 2) рівень фрагментарної правової переконаності, коли значна частина правових норм залишається особистісно-індиферентною для юриста; 3) високий рівень – рівень повної правової переконаності, коли правові норми усвідомлюються юристом як суспільно і як особистісно-необхідні, внутрішньо приймаються ним, стають його переконаннями. Третім критерієм є правова установка та вихованість юристів, їх спрямованість [9].

Для виміру правосвідомості найчастіше використовується шкала у три рівні. Основна відмінність між рівнями пов'язана з дієвістю й активністю виділених компонентів виміру правосвідомості, їхньою участю в регуляції правової поведінки. На наш погляд, комплексна оцінка структурних компонентів правосвідомості дозволяє виділити наступні рівні правосвідомості:

– високий рівень при позитивній спрямованості всіх компонентів правосвідомості і стабільно високій оцінці по всіх критеріях усередині кожного компонента, особливостями даного рівня є формування потреб і умінь у самостійному поповненні правових знань і активна правова позиція. У літературі даний рівень називають «розвиненою» або «позитивною» правосвідомістю. Під високим рівнем правосвідомості розуміється такий рівень, при якому правові відчуття, знання, становлення є стійкою властивістю особистості, що є внутрішньою детермінантою правової поведінки. Юристів, що володіють високим рівнем правосвідомості, характеризує усвідомленість, стійкість і активність правомірної поведінки у всіх життєвих ситуаціях. Р.Р. Муслумов, наприклад, відзначає, що розвинена правосвідомість містить «не лише наявність систематизованих, глибоких знань, об'єм яких не менше мінімуму, необхідного для регуляції власної поведінки особистості у сфері права, але головне – відповідно до характеру і змісту якого особистість не лише не допускає здійснення правопорушень, але і запобігає їм, володіє високою соціально-правовою активністю і глибокою переконаністю в необхідності дотримання вимог закону» [9];

– середній рівень правосвідомості означає такий її стан, при якому правові відчуття, знання і стосунки є певною єдністю і стійкістю, але правова поведінка певною мірою залежить від зовнішніх спонукачів, від ситуації. Юристів цього рівня характеризує достатня усвідомленість і стійкість правомірної поведінки і недостатня активність. Середній рівень характеризується в цілому достатнім рівнем правових знань, позитивним ставленням до правових явищ, умінням і готовністю застосовувати правові знання на практиці, позитивною мотивацією поведінки;

– низький рівень правосвідомості означає, що у юристів відчувається недостатня усвідомленість і нестійкість основних компонентів правосвідомості, а правова поведінка знаходиться у значній залежності від конкретної ситуації, оскільки внутрішні регулювальники правової поведінки не сформовані. Недостатність інформації про правові норми і, як наслідок, відмова від діяльності в даному напрямі, байдуже становлення до правових норм, нестійка правова позиція або неусвідомлене здійснення правопорушень.

Таким чином, правосвідомість особистості має складну психологічну структуру. Для її об'єктивної оцінки необхідно враховувати всі структурні компоненти в комплексі і взаємодії.

Найбільш узагальненим, інтегруючим основні критерії правосвідомості особистості, є критерій правової поведінки. Саме у правовій поведінці особистості розкриваються правові відчуття, стосунки, знання і принципи.

У той же час у структурі правової свідомості юриста, окрім правових знань, пошани до закону, готовності до соціально-активної правової поведінки, необхідно виділяти і готовність до правоохоронної та правозастосовної діяльності.

Психологічна робота з розвитку правосвідомості юристів в умовах ВНЗ може здійснюватись за наступними напрямками:

– вплив на педагогічний процес; індивідуалізація навчання і виховання; корекція виховних дій і оптимізація взаємодії викладачів і юристів, поліпшення психологічного клімату в студентських групах;

– застосування індивідуальної та групової форми роботи: індивідуальні консультації, групові тренінги. Мова йде про реорганізацію системи професійної освіти юристів з метою прищеплення комплексу правових якостей у відповідності з вимогами професійно-правової культури. Найважливішими з них є такі: знання і розуміння права, оволодіння навичками та вміннями виконання функціональних правових обов'язків, здатність самостійно обирати шляхи і засоби правового вирішення проблем у межах компетенції та правового статусу; повага до права; дотримання і повага до прав, свобод і обов'язків громадянина, правова відповідальність, постійна готовність до виконання службових обов'язків, активна правова діяльність щодо юридичної допомоги населенню, потреба у правовому самовдосконаленні.

Таким чином формування правової свідомості є цілеспрямована, конкретна та оперативна індивідуальна робота шляхом використання комплексу методів які використовуються виходячи із індивідуально психологічних рис особистості юриста. Досліджуючи феномен формування правосвідомості юри-

стів ми пришли до висновку, що це поняття поєднує у собі: успішність адаптації юристів у навчально-правовому середовищі, сформовану внутрішню потребу особистості юриста у змінах основних індивідуально-психологічних властивостей та показників правосвідомості через правове навчання, професійне становлення, виховну та соціальну підтримку, психологічний супровід.

ВИСНОВКИ

1. Правосвідомість є безпосереднім джерелом активності особистості й регулятором її поведінки і традиційно розглядається як системне утворення. Більшість науковців виокремлюють низку її складових відповідно до функцій правової свідомості (пізнавальної, оціночної та регулятивної). Пізнавальна охоплює в собі певну суму юридичних знань та умінь, оціночна (емоційно-ціннісний компонент) – система оцінок та ставлень щодо різних юридичних явищ, регулятивна (вольовий компонент) – соціально-правові установки особистості.

2. Психологічний аналіз професійної діяльності юриста засвідчив, що юридична діяльність має перелік особливостей, які визначаються специфікою взаємодії в системі "людина – право – людина". Діяльність фахівця-юриста підпорядковується встановленим нормам і характеризується низкою особливостей: 1) наявність владних повноважень; 2) психологічний стан підвищеної відповідальності; 3) необхідність прийняття обґрунтованих та виважених рішень; 4) напружений характер; 5) можливість появи негативних особистісних тенденцій; 6) наявність елементів небезпеки та ризику; 7) багатоплановість службових ситуацій; 8) неможливість чіткого планування й прогнозування результатів.

3. Феномен формування правосвідомості юристів поєднує у собі: успішність адаптації юристів у навчально-правовому середовищі, сформовану внутрішню потребу особистості юриста у змінах основних індивідуально-психологічних властивостей та показників правосвідомості через правове навчання, професійне становлення, виховну та соціальну підтримку, психологічний супровід.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдигалиев А.У. Деформация правовой культуры: понятие, последствия, пути преодоления / А.У. Абдигалиев // История государства и права. – 2006. – №3. – С. 2–6.
2. Байниязов Р. С. Правосознание: психологические аспекты / Р.С. Байниязов // Изв. вузов. правоведение. – СПб., 1998. – №3. – С. 16–21.
3. Воробйова І. В. Сучасні підходи до проблеми правової свідомості / І.В. Воробйова, І.В. Жданова // Правова свідомість молоді в умовах розбудови демократичної держави в Україні : Мат-ли міжвузівського наук.-практ. семінару молодих вчених (17 лютого 2006 р., Одеса) / За заг. ред. д. юр. наук, проф. Долженкова О.Ф. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. – С. 7–9.
4. Зеер Э. Ф. Психология личностно-ориентированного профессионального образования / Э.Ф. Зеер. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. проф.- пед. унта, 2000. – 258 с.
5. Касьянов В. В. Социология права / В.В. Касьянов, В.Н. Нечипуренко. – Ростов н/Д. : Феникс, 2001. – 480 с.

6. Керимов Д. А. Проблемы общей теории государства и права: в 3 т. / Д. А. Керимов. – М. : Современ. гуманит. ун-т, 2003. – С. 48–54.
7. Макаренко П. В. Соціально-психологічні аспекти формування особистості фахівця системи ОВС / П.В. Макаренко // Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – Вип. 5 – С. 254–259.
8. Морогин В. Г. Ценностно-потребностная сфера личности / В.Г. Морогин. – Томск: ТГПУ, 2003. – 357 с.
9. Муслумов Р. Р. Психолого-педагогические условия формирования правового сознания будущих учителей / Р.Р. Муслумов // Вестник Бурятского государственного университета. Теория и методика обучения. – 2007. – Вып. 10 – С. 216–221.
10. Ратинов А. Р. Структура правосознания и некоторые методы его исследования / А.Р. Ратинов. // Методология и методы социальной психологии. – М., 1981. – С. 201–214.

Копоненко С. В. КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ РАЗВИТИЯ ПРАВОСОЗНАНИЯ ЮРИСТОВ

В статье определены психологические компоненты развития правосознания юристов, выделены критерии и показатели ее сформированности у юристов.

Ключевые слова: личность специалиста юридического профиля, сознание, правосознание, деятельность специалиста юриста, критерии и показатели сформированности правосознания.

Kononenko S. THE EVALUATION CRITERIA OF JUSTICE LAWYERS

In the article the psychological components of justice lawyers to identify criteria and indicators of its formation in the legal profession.

Keywords: personality legal expert, consciousness, awareness of the law, the activities of specialist lawyers, criteria and indicators of formation of justice.

УДК 159.9.07

С. І. Корсун (м. Київ)

О. В. Іванова (м. Київ)

**УСВІДОМЛЕННЯ ТА ОЦІНКА ПРАЦІВНИКАМИ ОРГАНІВ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРОФЕСІЙНО-ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ**

У статті аналізуються результати усвідомленої оцінки працівниками органів внутрішніх справ професійно-важливих якостей притаманних сучасному правоохоронцю; здійснено психологічний аналіз тих професійно-важливих якостей, що визначені експертами як високо значимі.

Ключові слова: професійно-важливі якості, професія, самосвідомість, діяльність, працівник міліції, органи внутрішніх справ.

Постановка проблеми. Для сучасного світу є закономірним той факт, що кількість професій постійно зростає, що з'являються нові, раніше не відомі професії, що вдосконалюються, видозмінюються існуючі професії. Навіть у рамках існуючих професій з'являються нові професійні завдання, професія ставить нові вимоги до працівника. Наразі це спостерігається і серед професій які начебто існують давно. Зокрема, до такої категорії професій можемо віднести і професію працівника органів внутрішніх справ. З часом вимоги професії до працівника змінюються і це закономірно. До працівників органів внутрішніх справ нові, підвищені вимоги висуває суспільство (відк-